

Kozly – stručné dějiny obce

Vesnice Kozly se nalézá přibližně 6 kilometrů od České Lípy. Rozložena je na jižním úpatí horského hřebene Kozel, jehož nejvyšší bod sahá do nadmořské výšky 596 metrů. Název hory je nepochybně českého původu.

Obec byla v pramenech prvně zmiňována k roku 1371 a to v knihách pražské arcidiecéze (Libri erectionum), kde se uvádí poplatnost vůči děkanskému kostelu sv. Petra a Pavla v České Lípě (censum in Kosla).

V popisu novozámeckého panství z roku 1455 je ves uváděna jako jeho součást a zůstalo to tak až do konce feudální éry. Při zkoumání nejstarších cest v severních Čechách byla hledána také trasa tzv. „Žebnické cesty,“ totiž spojení od Litoměřic na Labi směrem na Sebnici v Sasku a dále ke zdrojům soli v Durynsku. Soudí se, že vedla úbočím Kozlu a to od Kravař na Taneček a u Bořetína sestupovala k Jezvě a dále mířila na Horní Polici, Žandov a Českou Kamenici. Od doby Karla IV se změnila orientace na zdroj soli ze severu na sůl ze Solnohradska a Bavorska, která k nám byla dopravována po Zlaté stezce, takže spojení bylo pozvolna opouštěno.

Z roku 1599 pochází zápis v Deskách zemských ohledně majetku novozámeckého panství, jehož hranice byly v té době vizitirovány. Český text říká ... „odtud nás vede skrze ves Kozlow, kteráž náleží novému Zámku, na horu, až na vrch, do lesa, kterému říkají Kozlj vrch.“

Ve vesnici byl dvorec, jehož držitel byl asi leníkem pánů na Novém Zámku, z nichž nejvýznamnější byly před třicetiletou válkou Vartemberkové a po ní Kounicové. Vlastivěda Českolipska redigovaná Franzem Hantschlem v roce 1911 uvádí, že oním původním dvorcem byla usedlost čp. 41. Podle záznamů pražské svatovítské kapituly byl dvorec asi v roce 1620 rozparcelován mezi sedláky.

První náš daňový soupis Berní rula z roku 1653 uvádí, že v obci bylo 17 sedláků, 5 chalupníků a 8 domkařů. Zdá se, že tyto počty jsou příznivým zjištěním, že totiž vesnice, vzhledem ke své poloze stranou od hlavních cest, zůstala ušetřena dopadů třicetileté války.

V polovině 19. století, v roce 1848, vykazuje sociální skladba obyvatelstva jisté významné změny. Sedláků bylo 19, zatímco čtyři vlastníci půdy byli označeni jako „zahradníci,“ což bylo vlastně totéž jako chalupníci. Ve vsi bylo 51 domkařů. Znamenalo to, že existoval jistý přebytek obyvatelstva, který odcházel za prací co měst, zvláště do České Lípy.

Podle sčítání lidu v roce 1900 žilo v Kozlech v 92 číslech popisných celkem 342 obyvatel. Živili se polním hospodářstvím, chovem dobytka a pěstováním ovoce. Část zdejších domkařů si opatřovala výdělek sezónní prací zednickou či tesařskou. Odcházeli zjara do českého vnitrozemí, kde se nechali najímat jako nádeníci a vraceli se na podzim domů. Tito lidé se naučili částečně česky, ale hlavně si oblíbili obyčejná česká jídla např. vdolky, buchty nebo knedlíky se švestkami. Také je zkomoleně česky pojmenovávali, třeba „wdolken nebo bochtel.“

Jedinou historickou památkou byla kaple sv. Prokopa. Mezi Úštěkem, Verneřicemi a Českou Lípou byl tento světec velmi oblíben. Kapli postavil v roce 1820 hospodář Stefan Wenzel. Není to dosud prokázané, ale mohlo by jít o předka pozdějšího obchodníka kůžemi v České Lípě a zdejšího iniciativního radního.

Do kaple věnoval oltářní obraz sv. Prokopa abé Franz Hocke (1778-1849), zdejší rodák významný český mineralog. Obraz byl ranou prací pozdějšího slavného českého malíře Viléma Kandlera (1816-1896), rodáka chrastavského, s jehož díly se setkáváme na pražském Hradě a třeba též v Zákupcích.

První škola v obci byla v jedné světnici usedlosti čp. 41, kde prý vyučoval vysloužilý desátník císařské armády. V roce 1717 byl pro školu postaven dřevěný domek. Roku 1899 byla škola vybudována z cihel. V té době ji navštěvovalo asi devadesát dětí.

S Českou Lípou byla vesnice spojena silnicí postavenou v roce 1908. Pro většinu událostí od první světové války chybí pro Kozly archiválie. Po roce 1949 zde vzniklo JZD, které v polovině padesátých let bylo velmi agilní, brzy však upadlo.

Ladislav Smejkal